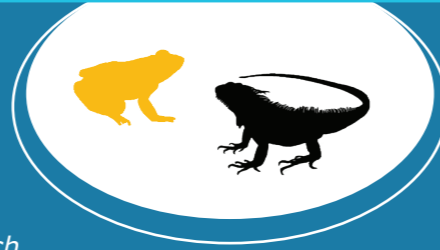

Homogenisering van de Caribische terrestrische herpetofauna

Matthijs P. van den Burg, Burg Biologica, Gerard van Buurt, Kaya Oy Sprock 18, Curaçao & Adolphe O. Debrot, Wageningen Marine Research

Binnen de Caribische 'hotspot' voor biodiversiteit zijn uitheemse soorten een van de grootste bedreigingen voor inheemse amfibieën en terrestrische reptielen. Dit geldt ook voor de zes eilanden binnen het Nederlands Koninkrijk. De laatste vijf jaar zijn maar liefst 17 nieuwgevestigde populaties gerapporteerd van deze eilanden. Dit betreft negen uitheemse soorten. De herpetofauna homogeniseert en vervalst hierdoor en inheemse soorten sterven uit.

Op de Caribische eilanden binnen het Nederlands Koninkrijk komen nog meer dan 30 inheemse soorten amfibieën en reptielen voor. Sinds de 15e eeuw zijn al drie soorten (lokaal) uitgestorven en momenteel worden meerdere soorten ernstig bedreigd, hoofdzakelijk door uitheemse soorten en habitatvernietiging. Inheemse herpetofaunasoorten worden bedreigd door verschillende uitheemse dieren, inclusief honden en katten. Ook exotische reptielen en amfibieën vormen een zeer ernstige bedreiging. De ergste daarvan tot nu toe zijn misschien de invasies van de wurgslang *Boa constrictor* en de reuzenpad (*Rhinella marina*) beide op Aruba. Met daarnaast de continue introducties van groene leguanen (*Iguana iguana*) op Saba en St. Eustatius.

Snelle recente toename op alle eilanden

Exotische herpetofaunasoorten zijn wijdverspreid op de Caribische eilanden, waar ze hoofdzakelijk terecht komen als verstekelingen uit zeecontainers, of via potgrond bij internationale plantenhandel. Alarmerend is dat sinds 2018 maar liefst 17 nieuwe populaties van in totaal negen verschillende uitheemse herpetofaunasoorten van de zes eilanden zijn beschreven. Meerdere soorten hebben zich dus in korte tijd op verschillende eilanden gevestigd (zie tabel). Dit leidt tot verdere homogenisering en vervalsing van de herpetofauna. Enkele exoten komen al op (bijna) alle eilanden voor, zoals de wormslang *Indotyphlops braminus* en de gekko *Hemidactylus frenatus*.

Beperkte kennis van impact

De kennis over het effect van exotische gewervelden op inheemse soorten is vaak beperkt. Voor leguanensoorten is duidelijk dat uitheemse leguanen de inheemse populaties bedreigen door hybridisatie en competitie, met uitsterven tot gevolg. Dit scenario heeft zich al op St. Maarten afgespeeld. Het bredere effect op het ecosysteem is echter niet onderzocht. Kennis van andere leguanensoorten suggereert dat hierdoor belangrijke dier-plantinteracties kunnen worden verbroken (bijvoorbeeld de verspreiding van zaden) en de groei van bepaalde zaailingen minder of niet wordt gestimuleerd. Dit negatieve effect van exoten op inheemse soorten is ook bekend voor anolishagedissen op andere eilanden.

Verspreiding tussen Nederlandse eilanden

Een deel van de nieuwe populaties komt van buiten de Nederlandse eilanden, mogelijk van bekende regionale hotspots voor uitheemse soorten, zoals Florida en Puerto Rico. Binnen de Nederlandse eilanden zijn echter

Mannetje van de uitheemse *Anolis porcatus* op Aruba.
(Foto: Gerard van Buurt)

Overzicht van uitheemse, inheemse en uitgestorven herpetofaunasoorten op de Nederlands Caribische eilanden. Uitgestorven op St. Maarten zijn de slang *Alsophis rijgersmai*, de Antilliaanse leguaan (*Iguana delicatissima*) en de St. Maarten skink (*Spondylurus martinae*).

Tabel 1. Exotische herpetofauna, nieuw gerapporteerd tussen 2018-2023.

Soort	Aruba	Bonaire	Curaçao	Saba	St. Eustatius	St. Maarten
<i>Anolis carolinensis</i>						x
<i>Anolis cristatellus</i>	x					x
<i>Anolis gingivinus</i>	x					
<i>Gekko gekko</i>			x			
<i>Gymnophthalmus underwoodi</i>				x	x	
<i>Hemidactylus frenatus</i>	x		x		x	x
<i>Iguana iguana</i>				x	x	
<i>Indotyphlops braminus</i>				x		
<i>Lepidodactylus lugubris</i>		x	x			x
<i>Pleurodema brachyops</i>						x

ook enkele soorten en/of populaties die inheems zijn op bepaalde eilanden, terecht gekomen op zustereilanden waar ze niet thuishoren. Dit betreft bijvoorbeeld *Iguana iguana*, die inheems is op de ABC-eilanden en op Saba, waar een endemische subpopulatie leeft. Op Sint Maarten komen nu zowel dieren afkomstig van Saba als van Curaçao voor, terwijl de inheemse *Iguana delicatissima* hier nu is uitgestorven.

Introductie ≠ succesvolle vestiging

Direct ingrijpen wanneer (invasieve) exoten worden gesignaleerd, kan de vestiging van een populatie voorkomen. Zo wordt, op zowel St. Eustatius als Saba, door natuurbeschermers en de transportsector gewerkt aan het identificeren en vangen van uitheemse leguanen die vanaf St. Maarten aankomen. Tevens is, door snelle herkenning, op Curaçao voorkomen dat twee slangensoorten, de boa constrictor en korenslang, zich hebben kunnen vestigen.

Toekomstige invasies

Het is cruciaal om de vestiging van nieuwe invasieve exoten te voorkomen door snelle herkenning en direct adequaat ingrijpen. Hiervoor is het essentieel dat regionale en lokale natuurorganisaties in nauw contact staan met medewerkers binnen de lokale transportsector en dat er trainingen worden gegeven om internationaal bekende probleemsoorten snel te herkennen. Een zeer actueel risico dat nu sterk opspeelt, is de agamasoort *Agama picticauda*. Dit is een hagedis uit Afrika, die zich razendsnel over de Amerikaanse staat Florida verspreidt en waarvan recent de eerste waarnemingen zijn gemeld van de Bahama's en Britse Maagdeneilanden.

***Iguana delicatissima* is al uitgestorven op Sint Maarten.**
(Foto: Matthijs van den Burg)

